

Villa Ljusdal

En av Röstångas vackraste byggnader är Villa Ljusdal på Per Gummesons väg. Den uppfördes år 1912 och beställare var kamreren på Röstånga Sparbank, Olof Olsson. På bilden har man tagit en välförtjänt paus för att förevisas.

Tegel var det i särklass viktigaste byggmaterialet, det hade man nära till och det var billigt. Murare var betydelsefulla i byggarbetslaget men det var ett "räligt jobb", väder och vindar härjade, alla sorters klimat fick man stå ut med. Gubbarna arbetade nio månader om året i snitt, i bästa fall kunde det bli arbete inomhus under vintern. Många murare var småbönder samtidigt, fruarna fick sköta det jobbet, eller på kvällar och helger.

Tegeljobbet var tungt för kroppen, samma arbetsställning och -moment hela tiden, bocka sig, ta upp tegel och murbruk, ryggs glipa mellan skjorta och byxor blev omväxlande iskall och varmsvettig. Händerna slets upp.

Byggnadsstilen är jugend, elegans och god kvalitet och de är i våra dagar mer attraktiva än modernare bostäder. Fönstren fick ofta spröjsar i olika vackra mönster. Villa Ljusdal är ett utmärkt exempel på detta.

Fastigheten ägdes av Olof Olsson till hans bortgång 1953 då den övertogs av sonen Hugo Olsson. År 1969 köptes den av Bröderna Olsens Offset Repro AB, men redan året därpå 1970 sålde man den till källarmästare Folke Törngren.

När familjen Törngren flyttade till Blekinge 1978 köptes så fastigheten av fru Margot Grahn som fortfarande är ägare till fastigheten.

Lennart Lundberg

Nils Nilsson och gengastaxin i Konga

Det är länge sedan jag fick höra ett så hjärtligt skratt, som när jag mötte Nils Nilsson på gatan och frågade hur det är möjligt, att alla hans släktingar kan vara så skickliga på att backa bilar med släp. Alla släktingar på den manliga sidan, såväl egna barn och barnbarn som ingiftingar är utmärkta bilförare med kanske backning som specialitet. Det är sönerna Ingmar och Börje, dottersonen Patrik Persson och ingiftingarna Göran Jönsson och Bo Nilsson, det är Benny, Roger och Björn Jönsson, det är Markko Karjalainen och mera avlägsna släktingar som Kaj Nilsson och dennes söner.

Svaret kanske är, att familjer som börjat redan på fyrtioalet att köra gengasbilar och lantbruksredskap blir duktiga bilförare. För det var under krisåren, på fyrtioalet, som man inom familjen Nilsson från gården Åkesholm i Kågeröds församling som komplement till jordbruket startade taxirörelser.

Taxi i Konga och Asks

Först ut som taxiägare var Nils storebror Oskar, som redan skaffat sig taxirörelse i Ask. Detta var dock under krigsåren med ständigt återkommande beredskapstjänst. Så efter den första tvååriga beredskapstiden fick Nils vikariera för bror Oskar, som blivit inkallad på nytt. Även om inte beredskapstjänsten varade under längre perioder var det påfallande ansträngande för småföretagarna, eftersom ersättare inte alltid fanns tillgängliga. Dock fanns det för Oskar, som tog stöd av sin yngre bror Nils.

Oskar Nilssons taxirörelse fanns kvar i Ask till en tid efter andra världskrigets slut. Då flyttade han

rörelsen till Svalöv och den fanns kvar där till dess att Oskar slutade förvärvsarbete.

Nils Nilsson övertog en taxirörelse i Kågeröd 1943 och drev den först med en äldre bil och köpte sedan år 1944 den nya.

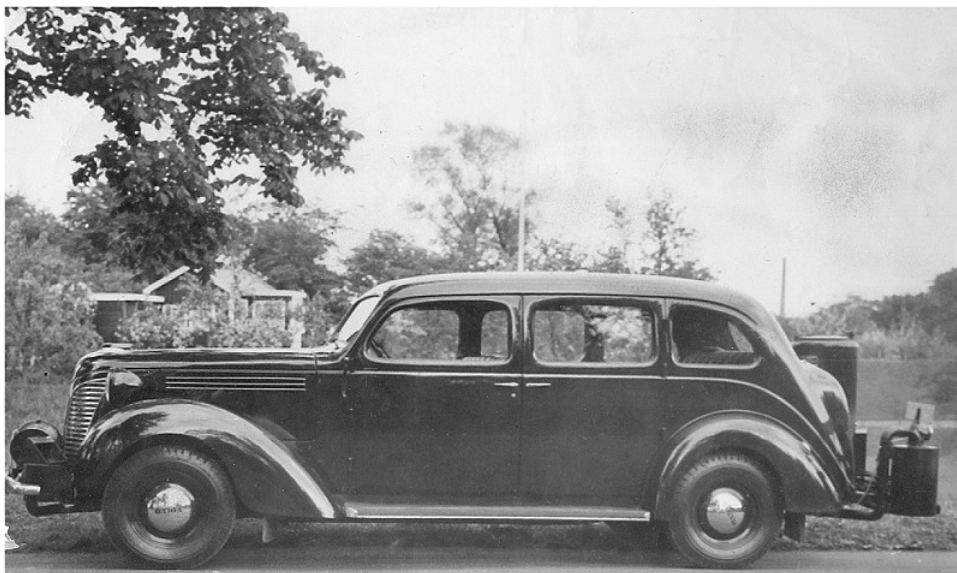
Nils nya taxibil

Nils var alltså inte oerfaren som taxiförare när han själv skaffade sig en helt ny taxibil i Landskrona år 1944. Det var inte enbart en ny taxibil av märket Volvo med nytt bakmonterat gengasaggregat, som Nils skaffat sig. Bilen var också från start utrustad med nya gummidäck, vilket var en mycket stor fördel eftersom bildäck var mycket svåra att få fatt i. Gummidäck var en verklig bristvara vid denna tid och man var mycket lyckligt lottad om bilen var utrustad med nya däck vid köpet.

Dessutom var gengasaggregatet på Nils bil ämnat för tråkölsdrift, inte som på storebrors bil för veddrift. En annan fördel var att den nya bilen hade fabriksmonterat aggregat. Detta innebar att han inte behövde vända sig till någon av de lokala verkstäderna för att få aggregatet monterat.

Gengasaggregatens två typer

I familjen Nilsson hade man faktiskt tre fordon med gengasdrift. Förutom de båda taxibilarna fanns det en traktor utrustad med gengasaggregat. Dock var det skillnader på aggregaten. Traktorn och Oskars taxi var båda utrustade med aggregat för vedeldning.

Den av Nils Nilsson från Volvo i Landskrona år 1944 köpta gengastaxin.

Bild från Volvo i Landskrona.

Först i krigets slutskede fanns det dessutom aggregat att tillgå av båda typerna. De flesta av dem monterades dessutom hos små verkstäder. Calmers verkstad i Röstånga hade två medarbetare, bröderna Valdemarsson. Stig Valdemarsson, min granne på Hagagatan, berättar att de konverterade omkring 25 bilar, bussar, lastbilar och traktorer till gengasdrift under de besvärliga åren i början av världskriget.

Nils och Stig berättar att det dock kunde vara problematiskt. Vid ett tillfälle var det en stor John Deer-traktor som skulle konverteras. Händelsen var viktig och därför åkte Nils till Röstånga för att få vara med om händelsen att traktorn skulle startas.

Då hade Stig Valdemarsson och hans kollegor på Calmers arbetat intensivt med konverteringen. Dock var ventilerna i dieselmotorn för små. Motorn fick helt enkelt inte tillräckligt med bränsle. Gengas har ett väsentligt lägre energivärde än dieselolja. Temperaturen i dieselmotorn blev inte tillräckligt hög.

Lösningen blev att byta ut dieselmotorns glödstift till vanliga tändstift, vilket verkligen inte är gjort i en handvändning. Enbart att få tändstiften att fungera var besvärligt. Hela tändningssystemet skulle ju fås att fungera och efter den ändringen fungerade traktorn för gengasdrift. Men vid det tillfället var inte Nils åsyna vittne.

Detta var under krigsåren så småningom blev bröderna själva verkstadsägare och firman Bröderna Valdemarsson finns kvar och idag är det Stefan Karlsson, som driver den i det gamla mejeriet vid gamla fotbollsplanen i Röstånga.

Krigsårens vedbrist

Under krigsåren minskade införseln av kol och koks till mycket låga nivåer. Det var faktiskt så illa att till och med grunt liggande kolflötsar i området mellan Kågeröd och Bjuv utnyttjades för kolbrytning för att sedan bli bränsle. Till storstäderna gick en jämn ström av trävirke för att användas som substitut för det importerade kolet. Även torvmossor i området Kågeröd, Konga och Röstånga användes för torvtäckt till briketttillverkning. En verksamhet som startat redan under första världskriget.

Träkol användes fortfarande vid den tiden i masugnarna för reduktion av järn. I vårt område var det framför allt Perstorps AB och Knutstorps gods som torrdestillerade virke till träkol. Oljan hade inte blivit det bränsle som 30 år senare skulle framkalla den första oljekrisen i mitten av 70-talet.

Nils Nilsson blickar ut över ravinen vid Övre Gillastig där han 1943-1945 kolade virke till träkol för gengasdrift. Foto: Bo Lilja

Kolmilan i ravinen

Kolmilor har använts i vår del av världen sedan urminnes tider. En sådan viktig grundkonstruktion använde Nils Nilsson i ravinen på sin blivande svärfars mark. Träd som växte nere i Skäralsravinen kunde man inte ta fram till väg eller järnväg. Virket var för tungt. Det var både uppfinningsrikt och insiktsfullt att placera en kolmila i botten av ravinen och med linbana hissa upp säckar med träkol från ravinens botten. Träkolens vikt är kanske 20 % av motsvarande virkes vikt.

Hur åstadkom man då denna kolmila? Jo, konstruktionen var enkel. Man tog fyra stycken rörkrokar och lät ändarna på rören ligga utanför en tunna som stod ovanpå rören. Runt rören och en bit upp på tunnan stampades jord. Därefter tände man på virket i tunnan och fyllde på till fyren var riktigt kraftig, tunnan fylld av bränsle och därefter las ett lock på. Tunnan var ganska stor. Den bestod av två halvor och volymen var av storleksordningen 6 å 7 kubikmeter. Då brann virket - hugget i små bitar - under syrebrist. Träkolet var färdigt efter ett par veckor och med milan fortfarande var varm, kunde gasen som strömmade ut från rören faktiskt tändas på. Gasen

det att riva den och därefter fylla på i säckar, som vinschades upp till ravinkanten och att lasta ett par säckar åt gången i taxin. Varje kolning gav omkring 10 hektoliter träkol. En säck träkol räckte till två sjukresor till Lund, exempelvis...

Det är faktiskt en mäktig syn att betrakta ravinen från kanten. Trädskronorna släppte genom ljuset söndagen den 5 april då Nils Nilsson, hans kompis Inga-Britta Persson, fotografen Bo Lilja och författaren av dessa rader gjorde ett studiebesök i området vid Övre Gillastig. Men hur ravinen ser ut i bokarnas ljusa grönska ser vi inte förrän om några veckor.

Slutet på gengastiden

På sommaren år 1945 började bensinen återkomma till tankställena. Det var fortfarande svårt att få den mängd som behövdes men väldigt snabbt ersattes de omkring 100.000 bilar, lastbilar, bussar och traktorer med bensin- och dieseldrivna motsvarigheter. Vi hade till och med gengasdrivna rälsbussar. Några blev åter konverterade till sin tidigare form men de flesta försvann i skrotupplagen.

Sven Ockborn

Resterna av kolmilans ytterhölje 65 år efter produktionen av träkol. Foto: Bo Lilja

Röstånga Gästgivaregård

År 1909 i maj månad stod Röstånga Gästgivaregårds nya huvudbyggnad klar för festlig invigning. Detta efter storbranden året innan som ödelade den gamla byggnaden. Att gästgiveri har funnits i Röstånga sedan 1600-talet har haft en stor positiv betydelse för Röstångabygden och som en hyllning till 100-årsringen återger vi här gästgiveriets historia från Gästgivaregårdens hemsida:

Röstånga Gästgivaregård omnämns första gången i kyrkböckerna år 1647 och tillhör därmed en av de äldsta gästgivaregårdarna.

Postdiligensen mellan Klippan och Höör passerade här på sin tid och därför föll det sig naturligt att det var hit man gick för att få höra de senaste händelserna ute i världen. Gästgivaregården låg då vid gamla Billingevägen.

Den första gästgivaren hette Niels Nielsen. Han efterträddes av Pål Nilsson, som var svenskvänlig och därför trakasserades av Snapphanarna. Som plåster på såren fick han skattefrihet när Skåne blev svenskt 1658.

I mitten av 1700-talet flyttade gästgivare Rydberg gästgivaregården till sitt nuvarande läge och

utvidgade med flera tillbyggnader. Utbyggnaden var så pass omfattande att byborna protesterade. Protesterna var så högljudda att frågan till slut fick dras inför tinget. Förlikning blev det först den 14 oktober 1783 vid häradstinget i Röstånga. Rydberg ålades att varje midsommar under återstoden av sin levnad betala bymännen "3 stop brännvin, en fjädring öl och en kardus tobak".

Under 1700- och 1800-talen samlades både skogsbor och slättbor runt gästgivaregården för att byta varor – den tidens Röstånga marknad. Traditionen förvaltas än idag med återkommande marknader.

1800-talets främste gästgivare var Johannes Jonasson. Han anlade en rymlig och vacker gårdstomt, mangårdslängor av ekekorsvirke och tegelstensväggar, tre eldstäder, egen brunn och 24 äpple- och päronträd. I gengäld var boendestandarden mycket låg. Ett gästrum kunde bestå av endast tre sängar och ett rangligt bord.

Många är de resande som besökt gästgivaregården. Lundastudenterna samlades gärna här och gästgivaregården kom därför i folkmun att kallas för "Röstånga akademi". Här

träffades man för att studera och dricka punsch – eller föralldel dricka punsch och studera, beroende på om den eviga studenten och manusförfattaren Sam Ask ingick i sällskapet eller inte. Historien förtäljer om ett gäng glada studenter som 1904 kom och beställde in ett häftstift tillsammans med källarmästaren. Häftstiftet använde de till att fästa upp en 100-lapp på väggen, varefter en av studenterna förklarade att det var deras tillgångar för kvällen: "Var vänlig att servera det bästa ni har, men var också vänlig att säga ifrån i god tid, innan det börjar brännas!"

1908 ödelades hela gästgivaregården av en storbrand. Det blev snabbt bestämt att den skulle byggas upp igen. Den dåvarande stadsarkitekten i Landskrona, Frans Ekelund ritade en ny, vilket resulterade i det utseende gästgivaregården har idag. Ekelund har även ritat Landskrona Rådhus och jugendhotellet Savoy i Malmö. Den 21 maj 1909 invigdes de nya lokalerna.

En annan legendarisk gäst har varit konstnären Per Gummeson, bondson från Österlen. Han kom på vad som skulle varit en 14 dagars visit, men blev så betagen av Röstånga och den vackra naturen runt byn och Söderåsen att han slog sig ner på orten och stannade i hela i sitt liv. Trakten påverkade hans sätt att måla och flera av hans konstverk finns att beskåda i Per Gummeson sal, som vi valt att tillägna honom.

Per Gummeson blev under sin vistelse nära vän med Oscar Mårtensson, gästgivaren från Eggars i Göteborg som tog vid 1918. Mårtensson friköpte hela anläggningen och parktomten med tillhörande

annex 1925. Han slutade då med hästskjuts och införde motordroska (bilmodell Nash) istället. 1939 byggde han till gästgivaregården med en stor veranda, vilket gjorde att han kunde utöka antalet gäster från 200 till hela 500 sittande gäster. Verandan har idag byggts om till Stora matsalen.

Samma år började man även spela in Edward Persson-filmen "Kalle på Spången". Filmteamet hade fastnat för Röstånga Gästgivaregård och ville gärna spela in filmen här. Oscar Mårtensson valde dock att tacka nej till detta, då det stod klart att han skulle bli tvungen att stänga gästgivaregården under inspelningarna. För honom var det viktigare att hans stamgäster stadigvarande kunde komma på besök. Därför förlades filmen till Spången istället.

Oscar Mårtenssons son Olle Griwell efterträdde honom. Under hans och hustrun Boels tid besöktes gästgivaregården av komikerduon Hasse Alfredson och Tage Danielsson. Krögarparet hävdade att det var här de fick sin inspiration till filmen "Äppelkriget". Även politiska celebriteter har besökt gästgivaregården. 1954 arrangerade dåvarande statsminister Tage Erlander ett partiledarmöte här. Närvarande var även Erich Ollenhauer från Tyskland och Clement Attlee från England bland andra.

1983 genomförde gästgivare Einarsson tillbyggnad med konferensavdelning och 39 moderna hotellrum.

Hösten 1984 övertog Bengt Jönsson Röstånga Gästgivaregård efter att i *Bilder från sloff.se*

Gästgivaregården, Röstånga.

Gästgivaregården, Röstånga.

Fjellträdgården, Röstånga.

Första Söndag, Palmåsa (1880-1881).

Gästgivaregården, Röstånga.

Jällabjär

I sydkanten av Röstånga samhälle leder en mindre väg österut till Anderstorps eneskog. Ungefär halv-vägs, ca 2 km, reser sig Jällabjär över den omgivande terrängen (124 m ö h). Av geologer har det utnämnts till "Skånes vackraste vulkan". Till sin kärna är denna formation en pelare av basalt. Den nästan svarta, finkorniga bergarten bildades när magma från jordens inre trängde upp till ytan under en orosperiod för 200-100 miljoner år sedan. I ett område norr om Ringsjön har uppemot 200 sådana bildningar registrerats, de flesta dock endast indikerade genom ökad jordmagnetism. Strax öster om Jällabjärs topp skjuter däremot basalten ännu upp i dagen som vackra knippen av sexkantiga pelare, vardera ca 2-3 dm i diameter.

I sin rörelse SV – NO har landisen långt senare satt av morän kring denna pelare, som därmed omformats till en långsträckt moränkulle. Genom de speciella betingelserna bjuder detta område på en rik variation av upplevelser. Högst upp i vulkanens blockrika omgivning trivs ormbunken träjon och bokskogen skiftar vackert med årstiderna. Vittrad basalt gynnar gulplustern. I lundgröet återfinns man även skogsviol, tandrot och harsyra. Tidigt på våren dominerar dock vitsippa, men här finner man även gulsippa, nunneört, desmeknopp och vårlök. Ett stycke ner på de återupptagna betesmarkerna dominerar björkhagar med inslag av vildaplar och enbuskar. På marken frodas gräs som vidne, vårbrodd och kruståtel men här blommar även blodrot, ängskovall, rölleka och liten blåklocka. Längre ner möter studom en starkt kulturpräglad vegetation av bl a hundäxing, ängssvingel och Johannesört. I fuktområdena står orkidéer som t ex majnycklar.

Från de öppna partierna ges vida utblickar över det böljande landskapet och de skarpögde lär vid klar sikt kunna räkna upp till sju kyrktorn. De gamla fälads- och hagmarkerna ger rika

möjligheter till fritt strövande i ett markerat stigsystem. På ett av stråken går Skåneleden "Från ås till ås" genom detta naturreservat, som för några år sedan fick status av Natura 2000-område.

I äldre tid var detta fäladsmark för byarna Röstånga och Kolema. Skogen kom sen att ta över, men odlingsrösetna minner om att vissa partier även togs upp till åker. I slutningarna anlades backstugor, i trakten benämnda "jorbo". Det sist rivna beboddes ännu på 1920-talet av en "Abraham på Bjered" och hans familj. Under samma tak hade man rum för kriter. Med sin lådkamera räddade målarmästare C J Franke minnet av denna primitiva boendeform. En stenhög, några förvildade fruktträd och bärbuskar vittnar ännu om hur man här sökt tackla sin överlevandeproblematik.

Ännu ett spår av mänsklig verksamhet döljer sig i dag i ett tätt snår uppe vid bergets topp. Efter något sökande kan man här återfinna en betongplatta med uppstickande bultar. Det är en lämning från när Aerotransport AB satte upp flygfyrar längs routen Malmö-Stockholm. Här restes en konstruktion, 16 m hög. Från tusenwattslampan i dess topp roterade nattetid en smal ljusstråle utefter horisonten. Inne i flygets rätta kurs slog ljuskäglan fram och åter några gånger. Vid krigsutbrotten 1939 fick närmaste granne order att omedelbart bryta strömmen upp till fyren. Den togs bort 1950, men själva Jällabjär skulle även fortsättningsvis komma att vara en viktig orienteringspunkt för flyget vid F 5 i Ljungbyhed.

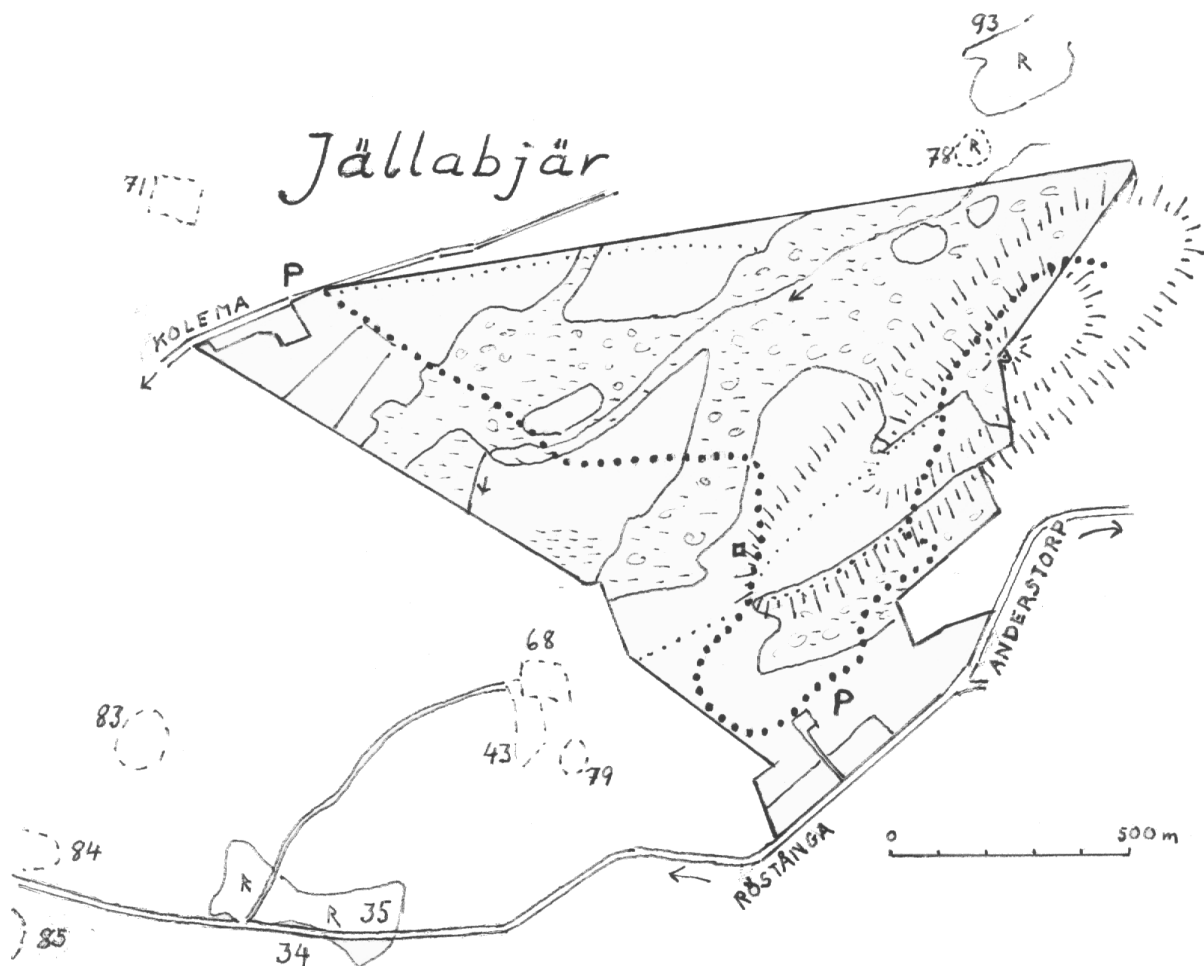
Nere vid vägen Röstånga-Anderstorp finns en skyltad infart till en rymlig parkeringsplats - en lämplig utgångspunkt för strövtåg på "bjered".

Georg Welin

"Abraham på Bjered" vid sin backstuga någon gång på 20-talet.

Efter foto av C J Franke.

Ur fornlämningsregister f. Röstånga socken:

- 34** fossil åker m 75 röjningsrösen, i NO hålväg
- 35** grav, röseliknande stensättning, 11 m i diam, 0,6 m hög
- 43** fossil åker, ca 50 röjningsrösen
- 68** Långaröds gamla tomt, bebyggd. Äldsta belägg 1478. Har varit mönsterskrivareboställe vid Kungl. Skånska Husarregementet.
- 71** Kolemas Norregård. Äldsta belägg 1472.
- 78** Kolema 6:8, boplats med 20-tal påträffade flintavslag.
- 79** Långaröd 1:3, fornsaker (Fors´ samling) Nu på Historiska museet i Lund.
- 83** Kolema 3:34, fornsaker i V-slutning (Fors´ samling)
- 84** Boplats, ca 180 X 80 m, fornfynd (Fors)
- 85** Boplats, ca 220 x 120 m, flintavslag, flintsaker, skörbr.sten (Fors)
- 93** Kolema 6:8. Fossil åker, ca 100 odlingsrösen, 2-5 m i diam. 0,2-0,6 m.h. fortsätter ca 50 m i Riseberga sn.

Teckning: Eric Lilius

Året är 1915

Röstånga Sparbanks huvudmän står uppställda på Gästgivaregårdens matsalsveranda för fotografering. Man har avslutat Sparbankens 43:e årsmöte och godkänt 1914 års bokslut. Ett händelserikt år i sparbankens historia. Första världskriget hade brutit ut i augusti och det rådde mobilisering i Sverige. Bland allmänheten uppstod en rusning för att uttaga banktillgodohavanden. Man fick därför begränsa uttagningarna första dagen den 3 augusti till 50 kr per motbok, andra dagen till 10 kr. Därefter tvingades man ha öppet endast på lördagar och först den 5 oktober hölls sparbanken åter öppen dagligen. Men insättarbehållningen hade trots oroligheterna ökat och uppgick till nästan 2 milj.kr.

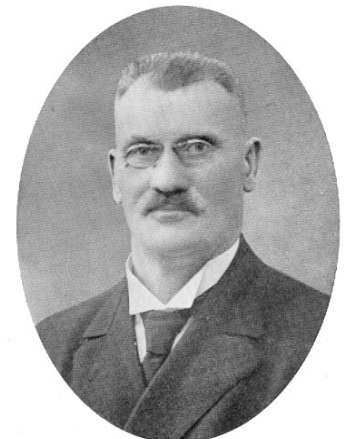
Men den efterföljande middagen på Röstånga Gästgivaregård var det inte fråga om att inhibera trots att krig härjade i Europa. Sju år tidigare hade den gamla gästgivaregården brunnit ner och en större modernare byggnad kunde nu välkomna sparbankens huvudmän. Bästa gåbortkostymen är på och även varierande huvudbonader. Kubben, olika hattmodeller, någon stråhatt och t.o.m. en keps.

Sedan fem år tillbaka har man beslutat att årssammanträdet alltid skall äga rum i maj månad. När bokskogen står i sin fagreste skrud. Gästgivaren John Henriksson såg till att herrarna förplägades rikligt och förmodligen bestod meny av Gästis specialitet, Halmstadlax och kyckling

med sallad med glass som dessert. Noterbart är att inga kvinnor förekommer. Det täcka könet fick ju inte rösträtt förrän 1921. Att Selma Lagerlöf invalts i Svenska Akademien året innan hade inte påverkat bankens huvudmän.

Nu kunde man stanna till långt in på småtimmarna eftersom Röstånga blivit elektrifierat sedan Ljungbyhed-Röstånga elektricitetsförening bildats 1914. Och Gästgivaregården liksom Sparbanken var givetvis bland de första kunderna.

Bland sparbankens huvudmän fanns då liksom senare alla yrkesgrupper representerade. Lantbrukarna var naturligt nog den dominerande yrkesgruppen, men där fanns t.ex. riksdagsmannen Per Nilsson i Bonarp, konstnären Per Gummeson,

*Bernhard Finberg
Köpmann, Röstånga.*

landstingsmännen Axel Christiansson och Alfred Olsson i Härnäs, godsägaren Jonas Hallenborg på Herrevadskloster samt bygdens store man, byggmästaren Bernhard Finnberg som bl.a. byggt sparbankshuset 1899.

Kantor Strandquist såg till att dryckesvisorna sjöngs på ett anständigt sätt. Kyrkoherde Klarén var ju närvarande.

Samtalsämnen vid det efterföljande kaffet varierade säkerligen. Bland lantbrukarna var det säkerligen de kraftligt stigande livsmedelspriserna under det halvår kriget varit som var på tapeten. Det var vild spekulation i livsmedel. Men vågen av hamstring vid krigsutbrottet hade lagt sig men bidrog till prishöjningar under hösten 1914. Smörpriset steg inom ett par månader med 20 procent, ägg med 60 procent.

Några var säkert bekymrade över att den fria tobaken skulle upphöra och att ett Tobaksmonopol instiftas senare under hösten. Detta oroade inte alla och de som besökt Baltiska utställningen i Malmö under förra året hade mycket trevligt att berätta. Någon hade läst i en tidning att en tokrolig film med en okänd skådespelare vid namn Charlie Chaplin visades i Göteborg.

Några huvudmän som värnade om moraliska frågor ventilerade "den vidriga dansen One-step" som spred sig över landet. Den bestod däri att kavaljeren tryckte damen så nära intill sig som det på något vis var möjligt, medan hon fällde sitt huvud mot hans skuldra. I denna ställning utförde de dansande en del kroppsörelser i takt med musiken, men utan att förflytta sig i horisontalplanet. Det skulle ta sig så bisarrt ut att alla gamla hyggliga människor i samhället måste gå dit och förargas. Röstånga kvinnoförening med gästgivare Henrikssons hustru som ordförande hade visst skrivit en skarp insändare i lokaltidningen.

När huvudmännen sent omsider lämnade Gästis och några fick hjälp hem av Edwin Olssons busstrafik var man lyckligt ovetande om de svåra år som väntade världen och Sverige framöver. *Lennart Lundberg*

Sparbankens fastighet 1899-1919, varefter en ovanvåning påbyggdes. På trappan utanför sin affär (där nuvarande konditori Fenix finns) står handelsman Andreas Larsson. I tornrummet bodde en tid konstnären Per Gummeson.